

ARKIVVERKET
RIKSARKIVET

Samdok

samla samfunnsdokumentasjon

RAPPORT 2017

Delprosjekt privatarkiv

PJORITERT OPPGAVE

PRIV 2017_3

Pilot Tilgjengeliggjring av lydarkiv via LoCloud

Utarbeidet av
Joachim Fugleberg, Olav Sataslåtten og Ann Tove Manshaus

Rapportdato

20.12.2017

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 1 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

OPPGAVE	Oppgave PRIV 2017_xx3: Pilot_Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud
Ansvarlig delprosjekt	<i>Privatarkiv</i>
Arbeidsgruppens leder	Ann Tove Manshaus (Vestfoldarkivet)
Arbeidsgruppens medlemmer	Joachim Fugleberg (Arkivverket), Olav Sataslåtten (Arkivverket) og Ann Tove Manshaus (Vestfoldarkivet). Ellen Røsjø (Arkivverket) er ansvarlig for prosjektet og har deltatt på flere møter og konferanser.
Målformulering	Arbeidsgruppen skal etablere et nettverk for institusjoner som jobber med lydmateriale og se på mulighetene for å bruke LoCloud som formidlingsplattform på lyd. <ul style="list-style-type: none">- Etablere prosedyrer og metodikk for bruk av LoCloud – pilot.- Etablere brukernetttverk og rammer for det videre arbeidet.
Relaterte aktiviteter/prosjekter	<u>AV</u> : Koordinering av privatarkivarbeidet, privatarkivstrategien <u>SAMDOK 2016</u> : KOMM/PRIV oppg 7 _Nasjonal publiseringsplattform <u>SAMDOK 2017</u> : PRIV _2 Nettverksutvikling for privatarkiv
Sammendrag	Formålet med SAMDOK-prosjektet, har vært å prøve ut LoCloud Collections som publiseringsverktøy for folkemusikk- og lydarkiv, samt utarbeide prosedyrer og metodikk for videre bruk. Arbeidsgruppen vurderer LoCloud som et godt egnet publiseringsverktøy for institusjoner med begrensede ressurser. Publiseringsverktøyet bruker den internasjonale standarden Dublin Core noe som gjør det enkelt å konvertere data fra LoCloud til andre databasesystem. LoCloud er imidlertid ikke tilpasset folkemusikkfeltets spesifikke behov, og andre løsninger som er under utvikling kan på sikt være et bedre alternativ. I prosjektperioden har arbeidsgruppen tatt del i nettverket for folkemusikkarkivene, koordinert av Stiftinga for folkemusikk og folkedans. Nettverket består av rundt 30 institusjoner som har folkemusikk og tradisjonsmateriale som hovedarbeidsområdet. Gjennom LoCloud-prosjektet er nettverket utvidet med lokalhistoriske arkiv og museer. Bevaringsinstitusjonene i det utvidede nettverket, er alle en del av privatarkivfeltet.

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 2 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

	<p>LoCloud-prosjektet har gitt arbeidsgruppen god kompetanse på regionale og nasjonale utfordringer i arbeidet med lydmateriale. Deltakerne i arbeidsgruppen har holdt foredrag og tatt del i faglige diskusjoner på møter og seminarer. LoCloud-prosjektet vært med på å sette lydarkiv på dagsordenen og synliggjort de utfordringer og muligheter vi har til å jobbe videre med audiovisuelt materiale i nettverket av fylkeskoordinerende institusjoner.</p>
Oppfølging / anbefalinger om videre arbeid	<p>Anbefalinger som forventes fulgt opp i Arkivverkets linje (i samarbeid med Nasjonalbiblioteket, Norsk Kulturråd og Arkivforbundet)</p> <ul style="list-style-type: none">– Avklare det nasjonale ansvaret for koordinering av feltet– Bidra til at Nye digitalarkivet blir felles inngang for alt arkivmateriale (med opplysninger fra Arkivportalen, NB/NRKS fagsystem u/utvikling for audiovisuelt arkivmateriale osv.)– Bidra til at data fra fagsystemet FIOLO kan overføres til nytt fagsystem for audiovisuelt arkivmateriale– Bidra til at en nasjonal sikringsplan for audiovisuelt arkivmateriale blir utarbeidet med tiltak for innsamling, bevaring og digitalisering.– Etablere depot for digitalt materiale. Dette bør bli et tilbud for alle institusjoner i koordineringsnettverket – ABM-sektoren og de lokalhistoriske arkivene. <p>Videre koordineringsarbeid</p> <ul style="list-style-type: none">– Nettverksmøter. Arkivverket arrangerer årlige møter og workshoper for de fylkeskoordinerende institusjonene. Vi anbefaler at det arrangeres en årlig workshop med temaet audiovisuelt arkivmateriale og herunder oppfølging av LoCloud-initiativet.– Veiledning. Arbeidsgruppen ønsker å veilede og følge opp arbeidet i de igangsatte prosjektene. Dette arbeidet bør gjøres innenfor koordineringsnettverket – med en årlig workshop som møteplass. Her vil det være aktuelt å diskutere bruk av metadata, opphavsrettslige problemstillinger mm.
Vedlegg	<ol style="list-style-type: none">1. Brukerveiledning for LoCloud collections2. Metadata3. Intervju i magasinet Folkemusikk (nr.3 2017) «<i>Gjer døra høg, gjer porten vid</i>» <i>Korleis tenkjer folkemusikkarkiva om å gjere arkivmateriale tilgjengeleg for ålmenta i 2017?</i>

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 3 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

Innledning og bakgrunn

I 2017 ble arbeidsgruppen for tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud etablert som en Samdok-arbeidsgruppe. I gruppen sitter Joachim Fugleberg, Olav Sataslåtten og Ann Tove Manshaus.

Arbeidsgruppen ønsker å prøve ut LoCloud Collections som publiseringsverktøy for folkemusikk- og lydarkiv og utarbeide prosedyrer og metodikk for videre bruk.

LoCloud er et europeisk prosjekt finansiert av Europakommisjonen, med Riksarkivet som koordinator (2013-2016). Innenfor LoCloud-prosjektet er det utviklet skybaserte løsninger som skal gi mindre institusjoner gode og rimelige verktøy til bruk i arbeidet med digitalisering og formidling av egne data.

Bakgrunnen for å etablere en arbeidsgruppe for LoCloud, var en rekke henvendelser fra museer og lokalhistoriske arkiv i Buskerud om utfordringer i forhold til bevaring og tilgjengeliggjøring av lydmateriale. I 2015 inviterte Ann Tove Manshaus, koordinator for privatarkivarbeidet i Buskerud, leder for den daværende Privatarkivseksjonen i Riksarkivet, Sigrun Rasmussen, med på befarings i Ål bygdearkiv. Bygdearkivet har lydsamlinger med folkemusikk og intervjuer og ønsket råd om indeksering, digitalisering, registrering, lagring og publisering. Riksarkivet var den gang koordinator for det europeiske LoCloud-prosjektet, og i 2016 ble et pilotprosjekt etablert i Ål bygdearkiv med Vestfoldarkivet og Riksarkivet som samarbeidspartnere. Lydsamlingene ble digitalisert, indeksert og redigert i Audiacity på fritiden på frivillig, ulønnet basis av Sataslåtten, og 1600 lydspor med folkemusikk, foto og intervjuer formidlet på siden: <https://aalbygdearkiv.locloudhosting.net/>.

Nettsiden fikk mye positiv omtale og i 2016 ble Sataslåtten, Oleivsgard (leder i Ål bygdearkiv) og Manshaus invitert til Norsk Lydarkivkonferanse og DIAS/KDRS-konferansen, for å fortelle om prosjektet. Samme år arrangerte Riksarkivet og Vestfoldarkivet en workshop om LoCloud, og det viste seg at interessen blant deltakerne for et felles publiseringsverktøy, var stor. Det var flere bevaringsinstitusjoner som ønsket å etablere et LoCloud-prosjekt i samarbeid med Vestfoldarkivet og Riksarkivet. Senter for folkemusikk og folkedans ved NTNU i Trondheim, inviterte arbeidsgruppen til det årlige folkemusikkseminaret for å informere om LoCloud.

Nettverket mellom Riksarkivet, Vestfoldarkivet og lydarkivinstitusjonene i Norge var allerede etablert da SAMDOK-prosjektet ble igangsatt i 2017.

Presisering og avgrensning av oppgaven

I den tildelte projektskissen, ble følgende leveranse skissert:

- A. Tilgjengeliggjøre lydarkiv for et utvalg av folkemusikkarkiv i Buskerud og andre interesserte folkemusikkarkiv, samt institusjoner med lydarkivmateriale
- B. Etablere prosedyrer og metodikk for bruk av LoCloud – pilot
- C. Etablere brukernettsverk og rammer for det videre arbeidet

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 4 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

Prosjektgjennomføring

Deltakerne

Arbeidsgruppen består av Joachim Fugleberg (AV), Olav Sataslåtten (AV) og Ann Tove Manshaus (Vestfoldarkivet). Ellen Røsjø er ansvarlig for prosjektet og har deltatt på møter og konferanser.

Tidsramme

Oppstartsmøte: februar 2017

Ferdigstillelse av rapport: desember 2017

Prosjektets arbeidsform

Arbeidsgruppen hadde sitt første møte i februar 2017 for å lage en arbeidsplan og sette møtedatoer. Det var enighet i arbeidsgruppen om å videreutvikle nettverket for lydarkivinstitusjoner, arrangere en workshop, delta på aktuelle konferanser, samt prøve ut LoCloud i Vestfoldarkivet og Samisk arkiv.

Møter og andre aktiviteter

- Oppstart av pilotprosjektet LoCloud for lydsamlingene i Ål bygdearkiv. Et samarbeid mellom Ål bygdearkiv, Vestfoldarkivet og Riksarkivet (2016)
- Kurs i Audicity i Ål bygdearkiv med Jon Anders Røise fra Vestfoldmuseene (22.02.2016)
- Workshop om LoCloud i Riksarkivet (24.06.2016)
- Deltakelse og innlegg på Norsk Lydarkivkonferanse (17.10. 2016)
- Deltakelse og innlegg på KDRS-samling i Riksarkivet (10.11.2016)
- Lansering av LoCloud-siden til Ål bygdearkiv – et pilotprosjekt for Ål bygdearkiv, Vestfoldarkivet og Riksarkivet (21.01.2017)
- Oppstartsmøte for SAMDOK-prosjektet LoCloud for lydarkiv (07.02.2017)
- Telefonmøte med Richard Gjems på Nasjonalbiblioteket om LoCloud og fagsystem for lydarkiv (01.03.2017)
- Møte med Opplandsarkivet om utfordringene i arbeidet med lydarkiv og på bakgrunn av rapporten *Fremtidens folkemusikkarkiv, digitale utfordringer 2014* (03.03.2017)
- Deltakelse og innlegg på arkivseminaret for folkemusikkarkiv på Norsk senter for folkemusikk og folkedans (15.03.2017)
- Deltakelse og innlegg på privatarkivkonferansen i Oslo (05.04.2017)
- Møte i arbeidsgruppen, Riksarkivet (11.04.2017)
- Oppstartsmøte for prosjektet «Lyden av Vestfold». Et møte med utøvere i fylket (19.04.2017)
- Workshop om LoCloud, og halvdagsseminar om generelle prinsipper i opphavsretten for folkemusikk og tradisjonsmateriale (13.06.2017)
- Intervju av Sataslåtten og Manshaus i magasinet Folkemusikk (nr.3 2017) «Gjer døra høg, gjer porten vid» *Korleis tenkjer folkemusikkarkiva om å gjere arkivmateriale tilgjengeleg for ålmenta i 2017?*
- Møte i arbeidsgruppen, Vestfoldarkivet (18.08.2017)
- Workshop i Samisk arkiv (27.09 - 28.09.2017)
- Møte i arbeidsgruppen, Vestfoldarkivet (30.11.2017)
- Møte med Richard Gjems og Hans-Hinrich Thedens på Nasjonalbiblioteket om nytt fagsystem for lydarkiv (15.12.2017)

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 5 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

Oppsummering av arbeidet med LoCloud

Arbeidsgruppen vurderer LoCloud som et godt egnet publiseringsverktøy for institusjoner med begrensede ressurser. Publiseringsverktøyet bruker den internasjonale standarderen Dublin Core, noe som gjør det enkelt å konvertere data fra LoCloud til andre databasesystem. Gjennom LoCloud Collections kan dataene publiseres til Europeana og når et bredere publikum. LoCloud er imidlertid ikke tilpasset folkemusikkfeltets spesifikke behov og andre løsninger som er under utvikling kan på sikt være et bedre alternativ.

LoCloud er et generelt system som kan brukes til katalogisering og publisering av lydarkiv, foto, film mm. Fugleberg og Sata-slåttan har jobbet med metadataproblematikken og sett på strukturen og innholdet i registreringene i FIOL, for å tilpasse dataene til LoCloud. Dette er nærmere beskrevet i vedlegg 2.

Gjennom prosjektperioden har prosjektet hatt en god dialog med Nasjonalbiblioteket. Det har ikke vært et formalisert samarbeid, men møter med gjensidig informasjonsutveksling. Nasjonalbiblioteket har også deltatt på prosjektets workshop for å informere om opphavsrett knyttet til lydarkiv generelt og folkemusikk spesielt. Nasjonalbiblioteket har sagt seg villige til å være med på eventuelle nettverksmøter i fremtiden.

LoCloud-prosjekter

Både Vestfoldarkivet og Samisk arkiv har opprettet egne LoCloud-sider for formidling av tradisjonsmateriale. Vestfoldarkivet har etablert et samarbeid og en referansegruppe med utøvere i fylket. Gruppen bidrar med tekster og illustrasjoner til LoCloud-siden og diskuterer mulige formidlingsopplegg opp mot skolen. IKT-ansvarlig Jon Anders Røise ved Vestfoldmuseene er engasjert i prosjektet, for å digitalisere og indeksere lydsamlingene. LoCloud-siden er planlagt lansert våren 2018 med utdrag fra hvalfangstviser, drikkeviser, salmer fra frimenigheter og vokal folkemusikk.

Samisk arkiv meldte tidlig sin interesse for en LoCloud-løsning. I september 2017 besøkte Joachim Fugleberg, Ellen Røsjø og Ann Tove Manshaus Samisk arkiv, for å holde kurs i LoCloud og etablere en nettside for institusjonen. Det ble også opprettet en facebook-gruppe for Vestfoldarkivet og Samisk arkiv, for å kunne diskutere faglige problemstillinger og hjelpe hverandre i arbeidet med publisering av lydmateriale. For Samisk arkiv vil publisering av joik og tale via LoCloud og videre til Europeana, være en enkel og effektiv måte å synliggjøre og fremme samisk kultur.

Ål bygdearkivs arbeid med lydsamlingene, ligger til grunn for prosjektene i Vestfoldarkivet og Samisk arkiv.

Erfaringer og utfordringer i arbeidet med lydmateriale

Fra pilotprosjektet i Ål bygdearkiv og gjennom prosjektperioden i SAMDOK, har arbeidsgruppen fått et godt innblikk i regionale og nasjonale utfordringer i arbeidet med lydmateriale.

Etter henvendelsene fra bevaringsinstitusjonene i Buskerud om råd og veiledning i forhold til lydsamlinger, ble både Nasjonalbiblioteket og Riksarkivet kontaktet av koordinator Ann Tove Manshaus. Det viste seg at det var en uklar arbeidsfordeling mellom de to nasjonale institusjonene når det gjaldt veiledning på feltet.

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 6 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

Nasjonalbiblioteket har kompetanse på lyd- og filmbevaring, men har ikke ressurser til å veilede mindre institusjoner, som de lokalhistoriske arkivene. Arkivverket har det overordnede ansvaret for koordinering av privatarkiv, men har hatt lite tilgjengelig kompetanse på feltet.

For å løse kompetansebehovet i privatarkivnettverket (Buskerud) og i lydarkivnettverket i regi av LoCloud-prosjektet, har ansatte ved Nasjonalbiblioteket holdt kurs i bevaring av audiovisuelt materiale og i opphavsrettslige problemstillinger. I 2014 holdt seniorrådgiver Lars Gaustad, ved Nasjonalbiblioteket, en workshop i bevaring av film, lyd og video i Drammen byarkiv. Han tok for seg prinsipper rundt digital bevaring generelt, standarder og anbefalte prosedyrer for denne type materiale og metadata som skal sikre gjenfinning og bevaringssikkerhet for informasjonen over tid. Workshopen omhandlet både digitalisert og digitalt skapt materiale. Juristene Cyrille Nolin og Mia Sund Aasli holdt i 2017 en workshop i Riksarkivet om generelle prinsipper i opphavsretten for tradisjonsmateriale som folkemusikk.

Erfaringene til arbeidsgruppa er at behovet for faglige samlinger med lydarkiv som tema, er stort.

For de fylkeskoordinerende institusjonene, er det behov for en avklaring av det nasjonale ansvaret på feltet. ABM-institusjonene og de lokalhistoriske arkivene løser utfordringene på lydarkivfeltet uten å få god nok veiledning. Det settes i gang mange parallelle prosjekter – uten felles koordinering.

Det er behov for koordinering av nettverket av lydarkivinstitusjoner, samt avklare det nasjonale ansvaret for sikring av lydmateriale. I de mindre institusjonene og i museene er lyd materialet lagret på forskjellige lydbærere i dårlig sikrede magasiner. Lite lyd materiale er digitalisert. I institusjonene som har digitalisert lydsamlingene sine, er det behov for back-up-løsninger og digitalt depot. Det er pr. i dag ingen av de nasjonale institusjonene som tilbyr back-up-løsninger eller depot for digitalt materiale for mindre institusjoner.

Utfordringene vi har avdekket gjennom prosjektperioden er viktige å ta med, men tanke på fremtidig arbeid både på regionalt og nasjonalt plan:

- Øke kompetanse på opphavsrettslige problemstillinger
- Digitalisere lyd materiale
- Øke støtteordninger
- Bidra til et felles registreringssystem
- Bidra til felles publiseringsløsninger
- Bidra til å utarbeide avtaler for bruk av lyd materialet
- Avklare ansvarsområder
- Bidra til backup-løsninger
- Bidra til løsninger for langtidslagring

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 7 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

LoClouds egnethet og andre initiativ

I løpet av prosjektperioden er det blitt klart at det finnes flere initiativ for folkemusikkfeltet. Initiativene har til dels overlappende formål og har ulike styrker og svakheter.

LoCloud Collections leverer en skybasert katalog- og publiseringsløsning som er enkel å komme i gang med å bruke. LoCloud Collections er imidlertid et generelt system og er i utgangspunktet ikke tilpasset folkemusikkfeltets spesifikke behov. Det er også usikkerhet rundt eierskap og videre administrasjon av økosystemet LoCloud. Det eneste sikre er at verken Arkivverket eller en annen norsk aktør vil ha noe ansvar eller deltakelse i LoCloud i fremtiden.

Nasjonalbiblioteket utvikler i samarbeid med NRK en ny løsning for folkemusikk. Løsningen er ment å erstatte FIOl, dagens katalogløsning, og på sikt bli en publiseringskanal. Løsningen vil være skreddersydd folkemusikkfeltets behov og vil på sikt mest sannsynlig bli feltets foretrukne løsning. Nasjonalbiblioteket har lagt ned betydelig arbeid i utviklingen av metadataskjemaer for folkemusikk. Å utvikle metadata er arbeids- og kompetansekrevende og krever mye koordinering. Det er rimelig å forvente at Nasjonalbibliotekets metadataskjema blir en de-facto standard for registrering av folkemusikk. Nasjonalbibliotekets løsning er kun ute i beta-versjoner og endelig lansering av et frittstående katalogverktøy uten nettforbindelse er forventet sommeren 2018. Når det kommer en online-versjon med en publiseringsmodul er foreløpig uklart.

Arkivverket har planer om å tilby publisering på digitalarkivet.no [Digitalarkivet] for arkivinstusjoner som ikke er underlagt Arkivverket. Digitalarkivet vil kunne publisere en rekke materialtyper, inkludert lyd og video. Digitalarkivets løsning er forventet spesifisert i løpet av 2018 og lansert i løpet av 2019. For brukere av folkemusikkarkivene er det fordelaktig med én inngang til publisert arkivmaterialet for folkemusikk gjennom for eksempel digitalarkivet.no.

LoCloud Collections er en kostnadseffektiv og enkel inngang for de minste aktørene i folkemusikkfeltet for katalogisering og publisering av eget arkivmateriale. LoCloud Collections kan således fungere som en mellomløsning inntil Nasjonalbibliotekets og Arkivverkets løsninger er på plass. På sikt er det likevel hensiktsmessig at alle arkivinstusjoner, har ett katalogverktøy, én metadatastandard og én publiseringskanal å forholde seg til.

Veien videre

Lydarkiv spesielt og audiovisuelt materiale generelt, er en del av arbeidet med privatarkiv og bør få større fokus i koordineringsarbeidet. Det er behov for økt kompetanse på feltet og en avklaring om ansvars- og oppgavefordeling mellom regionale og nasjonale aktører. Arbeidsgruppen ser et stort behov for å jobbe med utfordringene vi har avdekket i prosjektperioden i samarbeid med aktuelle aktører på feltet.

SAMDOK delprosjekt:	Prioritert oppgave:	SAK (ePhorte):	Dato:	Side: 8 av 8
Forfatter:	Tittel: Sluttrapport 2017 – Pilot Tilgjengeliggjøring av lydarkiv via LoCloud			

Det er i igangsatt to LoCloud-prosjekter som skal gjennomføres og videreutvikles, samt oppfølging og videreutvikling av Ål bygdearkivs side. Misjonsarkivet ønsker å etablere et LoCloud-prosjekt i 2018 på lyd- og filmmateriale fra samlingen.

For å kunne følge opp igangsatte og planlagte prosjekter, bør audiovisuelt materiale være tema på en årlig workshop i regi av koordineringsnettverket. Det er behov for gode møteplasser for informasjonsutveksling og faglige diskusjoner. Dette bør skje parallelt med at nasjonale aktører fordeler ansvar om digitalt depot og koordinering av feltet.

LoCloud-prosjektet har gitt arbeidsgruppen god kompetanse på regionale og nasjonale utfordringer i arbeidet med lydmateriale. Deltakerne i arbeidsgruppen har holdt foredrag og tatt del i faglige diskusjoner på møter og seminarer. LoCloud-prosjektet vært med på å sette lydarkiv på dagsordenen og synliggjort de utfordringer og muligheter vi har til å jobbe videre med audiovisuelt materiale i koordineringsnettverket.